

Fiskeri- og havministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/2678-3

Dato
30. april 2025

Representantforslag 171 S (2024-2025)

Jeg viser til representantforslag 8:171 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å kvantifisere omfang og påvirkning av bunnslepene fiskeriredskaper, og vedta tiltak for redusert påvirkning på økosystemer og karbonlagring.

Deler av svaret under er innhentet fra klima- og miljøministeren.

Jeg viser til at vi i norsk havforvaltning og fiskeriforvaltning har et grunnleggende prinsipp om å ta vare på økosystemer og marine ressurser gjennom bærekraftig bruk og bevaring. I Norge følges Havpanelets mål om 100 prosent bærekraftig havforvaltning opp gjennom de helhetlige og økosystembaserte forvaltningsplanene for de norske havområdene, som legges frem for Stortinget hvert fjerde år. Planene inneholder en rekke mål og tiltak for å sikre viktige miljøverdier i havområdene våre, herunder havbunnsamfunn.

Sektorregelverkene bidrar også til å sikre bærekraftig bruk av marine ressurser. Dette sikres blant annet gjennom havressursloven. I fiskeriforvaltningen gjøres kvotefastsettelse på bakgrunn av beste tilgjengelige vitenskapelige råd, der føre-var prinsippet står sterkt. Norsk fiskeriforvaltning har i mange år arbeidet for å redusere fiskerienes påvirkning på marine økosystemer, og i dag er store deler av våre havområder dekket av tiltak gjennom fiskerilovgivningen som bidrar til å sikre viktige og sårbare miljøverdier, herunder tiltak som begrenser fiske med bunnberørende redskaper.

Jeg vil understreke at selv om det er svært viktig å sikre fungerende og motstandsdyktige bunnøkosystemer, vil høsting av mat fra havbunnen nødvendigvis innebære en grad av

påvirkning på havbunnen. Denne påvirkningen arbeider vi kontinuerlig med å redusere så mye som mulig. Likevel aksepterer samfunnet at matproduksjon krever areal, og har en påvirkning på naturen, slik som for eksempel de omfattende økosystemendringer som jordbruket medfører. Dette er fordi slik aktivitet bidrar med noe av det mest grunnleggende vi trenger: mat. Det gjør også våre fiskerier. Bunnredskaper er blant våre mest effektive metoder for å høste mat fra havet, og flere bestander som lever på havbunnen lar seg ikke høste effektivt på andre måter.

Spørsmålet om klimaeffekten fra bunnfiske i form av remineralisering av karbon fra havbunn er svært aktuelt, men det er også stor usikkerhet om det. Dessverre mangler det fortsatt kunnskap om størrelsen av slike utslipp. Regjeringen følger tett den kunnskapsutviklingen som skjer på dette feltet, og vil kontinuerlig vurdere behovet for ytterligere tiltak. Jeg mener at det basert på eksisterende kunnskap ikke finnes faglig grunnlag for å begrense dagens bunnfiske. Dette er særlig fordi disse fiskeriene ellers har et relativt lavt klimafotavtrykk i forhold til andre animalske proteinkilder og er et viktig bidrag til norsk matproduksjon, verdiskaping, sysselsetting og bosetting langs kysten.

I tråd med den lange tradisjonen vi har i Norge for bærekraftig bruk og bevaring vil jeg fortsette å arbeide for at vi skal høste sunn og klimavennlig sjømat fra havet, samtidig som vi skal sikre bærekraftige og motstandsdyktige marine økosystemer som de kommende generasjoner også skal kunne høste av.

Jeg ønsker også å kommentere de enkelte tiltakene representantene foreslår.

1. *Stortinget ber regjeringen om snarest å beregne klimaeffekten av remineralisering av karbon som følge av fiske med bunnslpende redskap i norske farvann og rapportere på dette til Stortinget og i Grønn bok i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.*

Havforskningsinstituttets rapport om effekter av bunntråling fra 2023 som representantene viser til, slår fast at: «Kvantifisering av remineralisering som følge av bunntråling i norske farvann vil kreve stedsspesifikke og detaljerte undersøkelser». Selv om forskning om dette har pågått de siste to årene, er kunnskapsgrunnlaget fortsatt ikke tilstrekkelig til å gjøre et godt estimat av utslipp som følge av fiske med bunnredskaper.

Representantene viser til tall fra en forskningsartikkel av Sala et al. (2021), som har fått kritikk fra andre forskere. Hiddink et al. (2023), anslår at Sala et al. overestimerer de samlede globale utslippene fra bunntråling med flere størrelsesordener. Dette er et grovt globalt estimat, og det må gjøres videre undersøkelser av nasjonale havområder for å si noe om slike utslipp i en nasjonal kontekst. Regjeringen må legge vitenskapelig konsensus og lokale tall til grunn for forvaltningsbeslutninger, særlig beslutninger som kan ha store konsekvenser for matproduksjon, verdiskapning, sysselsetting og bosetting. Vi må akseptere at kunnskapsgrunnlaget for kvantifisering av klimaeffekten av remineralisering av karbon som følge av bunnfiske fortsatt er under oppbygging og vil kreve omfattende kartlegging.

Regjeringen følger nøye utviklingen av nasjonale tall på området. Å rapportere slike utslipp til Grønn bok for 2026 er imidlertid ikke realistisk eller hensiktsmessig. Et hovedmål med grønn bok er å presentere effekten av forskjellige klimatiltak. Det vil i dette tilfellet være vanskelig, siden det er så stor usikkerhet om tallene. Jeg mener derfor at det ikke er hensiktsmessig å rapportere estimer av klimaeffekten av remineralisering av karbon som følge av fiske med bunnslpende redskap før kunnskapsgrunnlaget er styrket.

2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvikle CO2-kompensasjonsordningen for den delen av fiskeflåten som bruker bunnslpende redskap.

I motsetning til for eksempel landbasert veitransport er lav- og nullutslippsalternativer for fiskefartøy fortsatt under utvikling, og er i dag lite tilgjengelig for fiskeflåten. CO2-kompensasjonsordningen har som hensikt å støtte opp under fiskerinæringen gjennom denne perioden med omstilling og teknologiutvikling, slik at CO2-avgiften ikke resulterer i redusert fiskeriaktivitet og med det redusert matproduksjon, sysselsetting og bosetting langs kysten. Kompensasjonsordningen bidrar også til å motvirke karbonlekkasje. Særlig i den havgående trålflåten og reketralflåten i sør er risikoen høy for at fartøy fyller drivstoff uten CO2-avgift og omsetningskrav i utlandet. Regjeringen følger nøye effektene av kompensasjonsordningen og CO2-avgiften, og vurderer løpende behovet for justering av regelverket.

Det stemmer ikke at kompensasjonsordningen svekker CO2-avgiftens effekt mest i trålflåten. Kompensasjonsordningen er innrettet for å premiere drivstoffeffektive fiskerier. Bunntrålere har høyere drivstofforbruk enn de fleste andre fartøygrupper, og størrelsen på kompensasjonen er basert på fangstverdi – ikke drivstofforbruk. Dette forklarer hvorfor bunntrålere har relativt lav kompensasjonsgrad i forhold til andre fartøygrupper, særlig sammenlignet med kystflåten. Bunntrålere «straffes» altså allerede for sitt relativt sett høyere drivstofforbruk gjennom innretningen av kompensasjonsordningen.

Jeg mener det ikke er grunnlag for å «straffe» en enkelt flåtegruppe gjennom å utelukke den fra kompensasjonsordningen. Trålflåten står overfor de samme utfordringene knyttet til kostnadsbyrden fra CO2-avgiften og mangel på grønn teknologi som resten av fiskeflåten, og fortsatt aktivitet i denne flåtegruppen er viktig for landindustri og matproduksjon.

3. Stortinget ber regjeringen kartlegge omfanget av fiske med bunnslpende redskap i norske farvann og legge frem en plan for Stortinget som sikrer at slikt fiske ikke ødelegger bunnhabitat eller svekker marine økosystemer.

Det geografiske omfanget av fiske med bunnredskaper er godt kjent, og vises for eksempel i rapporten fra HI som representantene refererer til. Rapporten presenterer også en analyse av den geografiske fordelingen av bunnfiske i forhold til type havbunn. Fremstillinger av slike data ligger også åpent og lett tilgjengelig i Fiskeridirektoratets kartfunksjon «Yggdrasil».

Omfanget av sjømatproduksjon fra fisk fanget med bunnslpende redskapene er stort. Det ble fanget i gjennomsnitt 550 000 tonn fisk i året med redskapene bunntål (370 000), reketål (40 000) og snurrevad (150 000) hvis man ser på perioden 2021-2024 i Norge. Til sammenligning var samlet norsk kjøttproduksjon fra svin, fjærfe, storfe og sau/lam, 360 000 tonn i 2023.

Når det gjelder forslaget om å legge frem en plan for Stortinget som sikrer at fiske med bunnredskaper ikke ødelegger bunnhabitat eller svekker marine økosystemer, viser jeg til svaret på spørsmål 5 under, som redegjør for at dette allerede følges opp gjennom de helhetlige forvaltningsplanene for de norske havområdene.

4. *Stortinget ber regjeringen iverksette et program for utvikling av fiskeredskaper som er lite skadelige for bunnhabitat og økosystemer og kan erstatte bunnslpende redskaper.*

Regjeringen støtter allerede forskning og utvikling av fiskeredskaper som er mer skånsomme for bunnhabitater. Staten eier Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF), som finansieres gjennom en FoU-avgift på eksport av sjømat. FHF skal bidra til bedret bærekraft og redusert klimaavtrykk i norsk sjømatnæring, og har de siste årene tildelt omtrent 60 millioner årlig til forskning på hvitfiskområdet. Flere finansierte prosjekter har fokusert på bruk av pelagisk og semi-pelagisk tål istedenfor bunntål, og på tiltak for redusert bifangst i tål og snurrevadfiske. For eksempel pågår det et prosjekt for «Skånsom og effektiv tåling etter hvitfisk» der FHF og Fiskeridirektoratet bidrar til finansieringen. Også Forskningsrådet bevilger midler til slik forskning. Forskning på mer skånsomme redskaper er allerede prioritert i statens eksisterende forskningsstøtte, og jeg ønsker å fortsette å støtte opp under dette viktige arbeidet i årene fremover.

5. *Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig handlingsplan for havforvaltning som inkluderer målrettede tiltak for å redusere bunnslpende fiskeriers negative effekter på klima, økosystemer og enkeltarter.*

Som nevnt innledningsvis oppdateres de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene hvert fjerde år, basert på oppdatert kunnskap og overvåkning. Planene tar utgangspunkt i økosystembasert forvaltning, og har som formål å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av havområdenes ressurser og økosystemtjenester og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold. Forvaltningsplanene ble sist oppdatert i 2024, jf. Meld. St 21 (2023–2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene*.

Forvaltningsplanene inneholder en rekke mål som tar sikte på å beskytte viktige miljøverdier og sårbare økosystemer, herunder bunnsamfunn. Et eksempel er målet «*Høsting av levende marine ressurser skal foregå med best tilgjengelige teknikker innenfor de ulike redskapstypene for å minimere uønskede virkninger på andre deler av økosystemet som sjøpattedyr, sjøfugl og havbunn.*» Det vurderes løpende om det er behov for å oppdatere mål

og tiltak i forvaltningsplanene. Det pågår nå et arbeid for å gjennomgå og oppdatere målstrukturen i forvaltningsplanene. Arbeidet skal bl.a. identifisere eventuelle mangler og sørge for at det er strategiske og operasjonelle mål for hvert tema i forvaltningsplanene. Regjeringen vil rapportere om måloppnåelsen basert på en oppdatert målstruktur i neste forvaltningsplanmelding.

Som nevnt er det iverksatt en rekke tiltak for å begrense fiske med bunnberørende redskaper i viktige og sårbare områder. Dette er ikke en ny problemstilling, og å begrense negativ påvirkning på viktige miljøverdier på havbunnen har vært et fokus i forvaltningen i flere tiår.

Slike tiltak under fiskerilovgivningen inkluderer et generelt forbud mot bunntråling på kjente korallrev som har vært gjeldende siden 1999, fredningsområder for hummer, stengte områder i fiskevernsonen, forbud mot tråling i territorialfarvannet (med noen unntak), og store områder som er stengt for bunnfiske for å beskytte sårbare marine økosystemer. Havforskningsinstituttet har beregnet at det totale arealet som er dekket av fiskeriforvaltningstiltak som begrenser bunnfiske (og i noen tilfeller annet fiske), utgjør over 40% av de norske havområdene.

I territorialfarvannet ved fastlands-Norge er om lag 4,6% av arealet vernet etter naturmangfoldloven. I disse områdene er verneformålet styrende for hvilke aktiviteter som kan tillates. Restriksjonene på aktivitet skal være så strenge som nødvendig for å ivareta formålet med vernet, men heller ikke strengere. Det er forbud mot bruk av bunnredskaper i en rekke marine verneområder langs kysten. I nasjonalparker med betydelig andel marint areal er bunntråling forbudt som i Jomfruland nasjonalpark, samt i deler av nasjonalparkene Ytre Hvaler og Raet. Restriksjonene som gjelder i det enkelte verneområdet må også ses i sammenheng med aktuelle fiskerireguleringer i samme området, som i mange tilfeller kan innebære restriksjoner på bruk av bunnredskaper. Regjeringen har nylig lagt frem Prop. 72 L (2024-2025) Lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven), og med denne loven vil vi også få muligheten til å opprette marine verneområder i områder lengre til havs.

Behovet for ytterligere begrensninger på fiske med bunnberørende redskaper vurderes kontinuerlig basert på overvåkning og kunnskapsoppdateringer. Jeg mener at denne problematikken er godt håndtert gjennom gjeldende regelverk og dagens system for de helhetlige forvaltningsplanene for de norske havområdene.

Med hilsen

Marianne Sivertsen Næss